

Viadua – sdružení pro ochranu a obnovu přírody a krajiny

Závěrečná zpráva k projektu „Hrát a objevovat v přírodě nás baví“

dle Smlouvy č. OZK-PKZ/DOT/001129/Pri o poskytnutí dotace
z rozpočtu statutárního města Olomouce v oblasti tvorby a ochrany životního prostředí
ev. číslo žádosti: 20/12430

Zpracovala: Mgr. Alice Háková, odborný lektor a metodik výukových programů
listopad 2016

Cíl projektu:

Cílem projektu bylo připravit pro děti mateřských a základních škol výukové programy, při kterých budou všemi smysly vnímat přírodu kolem sebe. Budou pobývat venku a dozvídат se o základních ekologických vazbách. Důležitou součástí je dětem umožnit práci na zahradě, kdy děti pozorují růst rostlin od semínka k plodům. Mohou pozorovat i vývojové cykly živočichů – ropuchy, čolka, vážky apod. Při aktivitách bude využito zázemí Botanické zahrady PřF UP v Olomouci, kde byl v minulých letech realizován hmyzí hotel a instalován pozorovací včelí úl.

Projekt je rozdělen do tří klíčových aktivit:

1. Zpracování metodických materiálů pro výukové programy včetně pracovních listů
2. Realizace výukových programů
3. Propagace výukových programů

Průběh projektu:

V rámci projektu proběhlo 20 výukových programů pro děti mateřských škol, 2 programy pro žáky základních škol a 5 programů pro rodiče a děti. Programy byly realizovány v areálu Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Cílovou skupinou projektu byly děti mateřských škol a jejich učitelé, v odpoledních hodinách děti od 4 do 10 let věku a jejich rodiče. Programu pro základní školy se zúčastnili žáci věkově smíšených tříd programu Montessori, který probíhá v ZŠ Horka nad Moravou.

Program trval 90 min a byl veden jedním odborným lektorem a jedním až dvěma pomocnými lektory. Děti pracovaly samostatně či v malých skupinách.

Náplň jednotlivých výukových programů:

DUBEN

Proběhlo setí různých druhů zeleniny do zeleninového záhonu, který si děti před vysetím dopřipravily. Děti používaly zahradnické nástroje, sely různé druhy zeleniny (nejprve semena vytrídily) a po ukončení setí vše zalily.

Druhá skupina se věnovala vodě. Seznámila se s cyklem vody na Zemi a poznávala různé druhy vodních živočichů v tůnících, které se nacházejí v areálu botanické zahrady. Pomocí sítěk děti lovily různé druhy a s použitím obrázkového klíče a elektronické lupy se pokoušely organismy determinovat. Nalovily i pulce a čolky a pomocí obrázků se seznámily s vývojovým cyklem obou druhů obojživelníků.

Také se seznámili s ptačími obyvateli botanické zahrady a na základě příběhu se dozvěděly, proč si kukačka nestaví hnizdo.

Do MŠ si každé dítě odneslo zasazenou slunečnici, které mohou společně pozorovat při svém růstu.

KVĚTEN

Do zeleninového záhonu děti zasázely předpěstované sazeničky (cukety, dýně, rajčata), dále semena fazolí a hrachu a vše zalily. Popovídaly si, co by se stalo, když by nebylo Slunce? Při programu rodičů s dětmi byly v odpoledních hodinách dosázeny letničky do motýlího záhonu.

Další část programu byla věnována cestě kolem světa, kdy se děti seznámily s různými druhy rostlin, které pocházejí z různých světadílů a rostou v botanické zahradě. Očichaly si kávu i čaj, našly strom z období dinosauřů a zkoumaly akácie z africké savany. Na mapu si nalepily jejich obrázky. Také se dozvěděly, která zvířata zde žijí. Pomocí octa a jedlé sody si vyrobily opravdovou sopku, těch je nevíce v Japonsku.

Při výtvarné činnosti malovaly křídami vlajky různých druhů států a vyrobily si indiánské chrstítko s různými druhy semen.

V odpoledním programu pro rodiny s dětmi si navíc vyrobily vlastní popcorn na ohni. Na konci programu si pomocí šifer a mapy nalezly poklad.

ČERVEN

Program se věnoval včelám a motýlům. Z pozorovacího úlu jsme vytáčely pod dohledem včelaře med, který děti ochutnávaly. Různé kasty včel pozorovaly živé nebo usmrcené pod elektronickou lupou. V další skupině pomocí sítek na motýly se pokoušely je odchytit. Pomocí obrázků a fotografií se seznámily s jejich vývojovým cyklem. Cyklus si přenesly na papír lepením různých druhů těstovin.

Zkoumaly barvy motýlů a květin, pomocí kapátek si vytvořily barevné louky, které si s sebou odnesly domů. Při odpoledním programu se účastníci dozvěděli o vědecké metodě značení motýlů v přírodě, při zkoumání jejich populačních hustot. Zahráli si na detektivy při hledání zloděje mravenčích kukel a vajíček. Po vyplnění tajenky nalezly poklad.

ZÁŘÍ

Program byl věnovaný bylinkám a zelenině vypěstované na záhonu, kde si děti na jaře zasely semena. Děti se seznámily s různými druhy bylin a s jejich léčivými účinky. Zahrály si na lékárnu a užití bylinek si vyzkoušely. Vytvořily si měsíčkovou mast, přiložily lístek jitrocele nebo kostivalu. Uvařily si bylinkovou pomazánku a kouzelný bylinkový nápoj. Domů si odnesly voňavý látkový pytlík s bylinkami, z kterých si mohou připravit čaj. Dále byly demonstrovány různé druhy obilovin a postup výroby chleba. Při hře na zobáčky se věnovaly třídění různých druhů obilovin. Roztloukáním bezpluchého ovsy kamenem si vyrobily vlastní ovesné vločky, které ochutnaly.

Při odpoledním programu se také věnovaly sklízení zeleniny a přípravě zeleninové polévky. Ze zavázanýma očima ochutnávaly různé druhy zeleniny, kterou si vypěstovaly.

ŘÍJEN

Proběhly podzimní radovánky v zahradě, děti se dozvěděly proč se barví listy a seznámily se s různými druhy a plody stromů a keřů. Zahrály si bingo s plody. Dále příkrmily včely na zimu (zakrmování včel na zimu, včelí roztočí). Věnovaly se prosívání kompostu a seznámily se s různými druhy půdních bezobratlých a naučily se, co do kompostu patří a nepatří. Obyvatele kompostu pozorovaly pod elektronickou lupou. Při dobrodružné stezce se seznámily s různými druhy živočichů, které v zahradě žijí a roztrídily je do skupin dle jejich strategií přežívání zimního období.

Dále si připravily kdoulový kompot z kdoulí, které si natrhly přímo v botanické zahradě. Při odpoledním programu jsme jej vařili na ohni.

Zhodnocení projektu a přínos pro poskytovatele:

Programy se setkaly s velkým zájmem všech oslovených mateřských škol (MŠ Štítko, MŠ Schweitzerova, MŠ Hermannova, MŠ Holečkova, Mezinárodní Montessori školka v Olomouci) a pilotně byly programy připraveny pro Montessori třídy v ZŠ Horka nad Moravou. Školky a jejich třídy se na programech střídaly. V roce 2016 byly poprvé programy nabídnuty i základním školám. Do budoucna bychom chtěli rozšířit kapacitu programů a oslovit další základní školy v Olomouci.

Projekt byl rozdělen do tří klíčových aktivit:

1. Zpracování metodických materiálů pro výukové programy včetně pracovních listů
Před každým programem byl zpracován plán programu, harmonogram aktivit a připraveny pracovní listy a materiály. Ukázky jsou uvedeny v příloze 1 této závěrečné zprávy. Aktivity vycházely z daného ročního období, důraz byl kladen na přímý kontakt dětí s přírodou, půdou a použití všech smyslů.

2. Realizace výukových programů

Celkem bylo realizováno 25 výukových programů, kterých se zúčastnilo 650 dětí a 150 dospělých (učitelů MŠ a ZŠ a rodičů). Programy probíhaly se spolupráci s pracovníky Botanické zahrady PřF UP v Olomouci, kteří poskytli prostor a zázemí. Na realizaci programů se podílela dobrovolnice (studentka PřF UP), která byla pomocnicí odborného lektora.

3. Propagace výukových programů

Vzhledem ke kapacitě výukových programů byly mateřské školy osloveny napřímo elektronicky. Zájem školek byl větší, než byla frekvence nabízených programů. Mateřské školy se musely ve své účasti střídat.

Fotografie z jednotlivých programů byly uveřejňovány průběžně na facebookovém profilu metodického lektora.

Po ukončení projektu bude sepsán souhrnný článek o realizaci ekovýchovných aktivit spolku Viadua, který bude zaslán do Olomouckých listů.

Závěr:

Realizací projektu vznikla jedinečná možnost pro mateřské školy a pilotně i základní školy účastnit se zájitzkového programu ve venkovním prostředí, a to v blízkosti jejich sídla. Seznámily se prací na zahradě, vyzkoušeli si péči o zeleninový záhon. Největší radost měly z lovu, ať už vodních nebo půdních bezobratlých. Chytit motýla je pro ně vždycky velký zážitek. Z využití přírodních materiálů pro výtvarné účely, které si samy nasbíraly, byly také vždy nadšené.

V programech bychom chtěli pokračovat i v roce 2017 a nabídnout je upravené ve větší kapacitě i žákům na prvním stupni základních škol.

V Olomouci dne 26.11. 2016

Příloha 1: Ukázka pracovních listů

1. ZVÍŘÁTKA

ÚKOL: Nakresli nebo napiš, co všechno dělají zvířátka na podzim a přes zimu.

Do své šifry budeš potřebovat odpověď na otázku: Jakým ovocem se přes zimu živí kos.

2. LISTY

ÚKOL: Doplň barvy do následujících vět: Na podzim se barví a opadává listí. Listy opadávají především proto, aby strom v zimě ušetřil vodu. Barviva karoteny mají barvu....., antokyan je

**Do své šifry budeš potřebovat
název pro zelené barvivo.**

3. PODZIM

ÚKOL: Na podzim se často mění počasí, fouká vítr. Ryjí se záhonky, ořou pole a hrabe listí. Vyber obrázky, které se pojí k podzimu.

K své šifře budeš
potřebovat název pro věc,
která se ti snaží uletět
a ty jí chceš udržet ve větru.

4. PLODY

ÚKOL: Dokážeš určit, k jakému stromu patří plody?

K své šifře budeš potřebovat pojmenování pro plod jírovce.

A HURÁ NA POKLAD!

Sem si zapiš všechny šifry:

1. šifra

2. šifra

3. říada

4

The diagram illustrates the arrangement of letters in the word 'LÍVEČEK'. The letters are arranged in three rows:

- Row 1:** U, L, V, I, Č, Y
- Row 2:** V, E, L, E
- Row 3:** 4, 1, 3
- Row 4:** 2, LÍ, P, Y

The letters in Row 1 and Row 2 are grouped by shading: L, V, I, Č, Y are in light gray boxes; V, E, L, E are in dark gray boxes. The numbers 4, 1, 3 in Row 3 correspond to the first, second, and third letters of the word respectively. The number 2 in Row 4 corresponds to the fourth letter, which is 'I'.

1. Co dělají živočichové v zimě? Spoj správná tvrzení.

BABOČKA PAVÍ OKO

Odlétá do teplých krajin.

VEVERKA OBECNÁ

Nespí.

VLAŠTOVKA OBECNÁ

Přezimuje jako dospělec.

KUNA SKALNÍ

Spí.

2. Stavba těla žížaly. Napiš, jak se jmenují jednotlivé části těla žížaly:

.....

3. Napište pořadí rychlosti rozpadu od nejrychlejšího po odpad, který se v přírodě rozpadne nejpozději:

	ohryzek
	sklo
	PET lahev
	papír
	plastový kelímek
	igelitový sáček

Příloha 2: Fotografie

Obrázek 1: Zasazená semínka slunečnic, MŠ Schweizerova, duben.

Obrázek 2 : Příprava bomby sopky jako v Japonsku, program pro rodiny s dětmi, květen.

Obrázek 3: Různé druhy motýlů, červen.

Obrázek 4: Aktivity – seznámení s různými druhy obilovin, září.

Obrázek 5: Léčivé bylinky, září.

